

ДОБРОВОЛЬСЬКА ВОЛОДИМИРА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ФЕОФАНОВА ІРИНА МАКСИМІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри господарського права і процесу*

**ЩОДО КРИТЕРІЇВ ДОПУСТИМОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ
СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Для державної допомоги суб'єктам господарювання як правової категорії доцільним є визначення критеріїв її допустимості, які визначені нормами чинного міжнародного і вітчизняного законодавства та є предметом чисельних наукових дискусій. Так, на думку О. Кулик «державна допомога є одним із механізмів досягнення програмних цілей ЄС щодо створення та функціонування внутрішнього ринку, підвищення європейської конкурентоспроможності, економічного розвитку, створення/збереження робочих місць, спираючись на програмні документи розвитку ЄС. Для оцінки сумісності (допустимості) державної допомоги ЄС використовує тест балансування. Його роль при оцінці сумісності в основному полягає в балансуванні її негативного впливу на торгівлю та конкуренцію на внутрішньому ринку з його позитивними наслідками, з точки зору внеску у досягнення чітко визначених цілей спільного інтересу. Балансування цих ефектів враховує вплив допомоги на соціальний добробут ЄС» [5, с. 7-8].

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) є базовим у цій сфері, після набрання чинності якого було налагоджено систему моніторингу та контролю державної допомоги підприємствам, а також розроблено та затверджено ряд критеріїв оцінки державної допомоги у різних сферах [2].

За Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, упродовж перших трьох років після набрання нею чинності Україна зобов'язана прийняти національне законодавство про державну допомогу (стаття 267), яке повинне узгоджуватися з правилами ЄС, а вже діючи допомогу привести у відповідність до критеріїв, визначених у статтях 262 і 264 угоди протягом строку, не більшого від 7 років з дати набрання нею чинності [1]. Зокрема, з метою імплементації положень Угоди про асоціацію, Урядом вже прийнято ряд нормативно-правових актів, якими встановлено критерії допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання, а саме: 1) постанову КМУ від 07.02.2018 № 57 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва»; 2) постанову КМУ від 31.01.2018 № 33 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги

суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць»; 3) постанову КМУ від 11.01.2018 № 11 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників»; 4) постанову КМУ від 31.01.2018 № 36 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання»; 5) постанову КМУ від 07.02.2018 № 118 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність». Тобто, прийнято ряд нормативних актів підзаконного характеру, які містять критерії допустимості надання правової допомоги окремим суб'єктам господарювання.

Критерії надання державної допомоги різняться не тільки в залежності від суб'єктного складу, а й в залежності від виду та сфер господарювання. Так, на даний момент не прийнятими залишаються критерії оцінки допустимості державної допомоги на захист навколишнього природного середовища, проект яких було оприлюднено АМКУ ще у 2017 році для громадського обговорення та який, за його результатами, подавався до КМУ на затвердження. Заходи з охорони навколишнього природного середовища оцінка яких буде здійснюватись відповідно до Проекту постанови КМУ: застосовування нових екологічних стандартів; завчасна адаптація до нових екологічних стандартів; проведення екологічних досліджень; охорона земель і відновлення родючості ґрунту; сприяння виробництву енергії з відновлюваних джерел; підвищення енергоефективності; поводження з відходами; скорочення викидів антропогенних парникових газів; будівництво або переоснащення об'єктів енергетичної інфраструктури.

Розмір витрат суб'єкта господарювання під час реалізації заходів з охорони навколишнього середовища, які покриваються державною допомогою не повинен перевищувати максимальний розмір, встановлений критеріями [3]. У літературі до допустимості державної допомоги у цій сфері також відносять положення про «відшкодування шкоди особам, постраждалим унаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру, згідно із законом» [6, с. 18].

Із так званих галузевих критеріїв оцінки допустимості державної допомоги, прийняття яких також регламентує частина друга статті 6 Закону, АМКУ розроблено, оприлюднено та проведено громадські обговорення лише по критеріям у вугільній галузі та у банківській галузі.

Зазначений в частині другій статті 6 Закону перелік критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою статті 6 Закону вже не є цілком актуальним в порівнянні з чинними на цей час в ЄС критеріями [2]. Крім того, обмеження прийняття актів КМУ переліком, який визначено статтею 6 Закону, не дозволяє оцінити всі заходи, які можуть бути розроблені надавачами. Одна із причин відсутності такої можли-

вості криється у частині третій цієї ж статті Закону, а саме у переліку вимог, що мають бути визначені у критеріях.

Як зазначалося вище для оцінки допустимості (сумісності) державної допомоги ЄК використовується так званий тест-балансування, так, наприклад, тест-балансування АМКУ пропонував закріпити в додатковій постанові Уряду (Загальних критеріях оцінки допустимості державної допомоги) [4]. Проектом акта передбачається впровадження правового регулювання загальної оцінки допустимості з економічною конкуренцією тих заходів державної допомоги суб'єктам господарювання, які не підпадають під дію горизонтальних та секторальних правил оцінки допустимості допомоги. Однак, на цей час, розроблений АМКУ проект відповідної постанови також не прийнятий. Додатково варто звернути увагу на те, що ЄК здійснює контроль і за випадками, коли державна допомога визнається допустимою для конкуренції (стаття 5 Закону), проте розробка відповідних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги не передбачена Законом.

Таким чином, вважається за доцільне закріпити в ч. 2 статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» визначення горизонтальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги, як критеріїв, не пов'язаних із конкретним суб'єктом господарювання, галуззю або регіоном, та галузевих критеріїв оцінки допустимості державної допомоги, як критеріїв, що дають можливість оцінити сумісність державної допомоги у різних галузях. Також, статтю 5 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» доповнити визначенням переліком критеріїв оцінки для державної допомоги, яка є допустимою для конкуренції.

Список використаної літератури:

1. Про ратифікацію угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40, Ст. 2021.
2. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01 липня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34, Ст. 1173.
3. Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища: Проект постанови Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2017 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://amcu.gov.ua>.
4. Про затвердження Загальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання та внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України: Проект постанови Кабінету Міністрів України від 15 травня 2017 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://amcu.gov.ua>.
5. Кулик О. Система державної допомоги в Україні: як європейські вимоги можуть зробити її більш ефективною. ГО «Український центр європейської політики». 2019. 60 с.

6. Масько А.М. Державна допомога суб'єктам господарювання: державне регулювання в Україні та європейський досвід. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 38-1. С. 16-23.

Ключові слова: державна допомога, критерії допустимості, оцінка допустимості, суб'єкт господарювання.

Ключевые слова: государственная помощь, критерии допустимости, оценка допустимости, субъект хозяйствования.

Key words: State aid, eligibility criteria, eligibility assessment, entity.

АНДРІЄЧКО ІРИНА МИХАЙЛІВНА

*Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України,
аспірантка, помічник судді
Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду*

РОЗУМНІСТЬ СТРОКІВ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

В умовах міжнародно-правової глобалізації відбувається значне зближення правових систем, уніфікація їх правового регулювання на основі міжнародно-правових стандартів. Універсалізація у державно-правовій сфері є одним із важливих напрямів загальної глобалізації у сучасному світі, на поглиблення і розвиток якої на національному та міжнародному рівнях істотно впливають процеси сучасної інтеграції держав у різних регіонах світу [1, с. 38].

16 вересня 2014 року Верховна Рада України визначила стратегічним вектором розвитку держави Україна європейську інтеграцію, ратифікувавши Законом України № 1678-VII Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію з ЄС) [2].

Статтею 1 Угоди Сторони визначили, що однією із цілей асоціації є посилення співробітництва у сфері юстиції з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, в Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди (стаття 2 Угоди). Статтею 14 Угоди Сторони погодили, що в рамках співробітництва у сфері юстиції вони надають особливого значення утвердженню верховенства права, а їх співробітництво буде спрямоване на укріплення інституцій судових органів та зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості.